

Budou biopásy pro koroptve?

Pokud by měly vzniknout biopásy pro koroptve a další polní ptáky, kteří jsou hnízděním a prakticky celým životním cyklem vázáni na ornou půdu, pak by měly splňovat určité parametry. Pojdme se nad nimi zamyslet. Jako inspirace nám mohou sloužit současná (myslivecká) potravní políčka nebo dosavadní (zemědělské) biopásy. Příklady dobré praxe lze ovšem nalézt také u našich západních a jižních přeshraničních sousedů.

Struktura dočasného prvku

Musíme předpokládat, že k uspokojení nejdůležitějších potřeb polních ptáků, kterými jsou potrava, odpočinek a rozmnožování, nestačí oset vhodnou směsí semen jedno políčko a nechat tam ptáky v klidu pobývat. Takové prostředí je sotva dokáže nalákat, natož aby v něm našli vše, co potřebují k životu. Proto, a známe to i z jednání Poradního sboru Projektu ČIŘIKÁNÍ, vývoj a aplikace biopásů spěje k seskupování několika typů porostů k sobě do jakéhosi různorodého celku. S ohledem na nutnost založit a udržovat biopásy zemědělskou technikou a požadavek zachování bezproblémového obhospodařování okolní půdy se jedná o soustavu dvou a více pruhů. Již nyní mnoho myslivců volá po vhodném řešení v podobě biopásů sousedících s úhory, zvěřním políčkem, popřípadě s žádoucí zemědělskou plodinou. Vhodné by bylo ustálit řešení na prostředním pásu pro hnízdění a sousedních pásů pro získávání potravy a jako úkryt. Řidší výsev hnízdního pásu by byl účinnější, aby vznikla vnitřní pestřejší struktura pro slunění ptačích mláďat kombinací skupin vyšších a nižších bylin, nebo nejlépe i holých míst. To by mohl umožnit výsev travino-bylinné směsi do 25 kg/ha.

Druhé složení rostlin

Zatímco v potřebě zakládat soustavy biopásů s dalšími typy porostů panuje všeobecná shoda všech zainteresovaných, problematickou věcí je druhové složení rostlin. Na něm se neshodnou se svými kolegy ani myslivci, ani zemědělci a ani ochránci polních ptáků. Je ale pravdou, že důležitějším faktorem pro podporu druhové bohatosti (biodiverzity) nejrůznějších živočichů se jeví obnova dočasné a trvalé mozaikovitosti v zemědělské krajině. Bohatá mozaika vytváří pestrou nabídku mikroklimatických zákoutí, jež pak navrácí zpátky druhy planě rostoucích rostlin s nejrůznějšími ekologickými nároky. Za nimi pak přichází hmyz a za obojím i polní ptáci, včetně koroptve. Mozaika nabízí koroptvi místa méně vystavená intenzivnímu zemědělství a plochy, kde vždy najde nějaký úkryt, potravu nebo dokonce vhodné místo k hnízdění a péči o mláďata.

Přesto je ale nutné alespoň rámcově nadefinovat, jak by měla vypadat druhová skladba biopásu, aby jej bylo vůbec možné založit a aby jaksi efektivněji nalákal polní ptáky do svého porostu. Hnízdní pás by bylo vhodné osít travinami vytvářejícími trsy a přimíchat k nim také statnější byliny. Koroptve a bažanty totiž v období hnízdění často nalzáme v porostech kopřiv kolem vodních a odpadních příkopů v polích. Při vhodné kombinaci ruderalních bylin by šlo proto traviny zcela nahradit. Což by v případě biopásů, jako dočasných prvků na orné půdě, mohlo být i technicky žádoucí. O zaplevelení okolních intenzivně obhospodařovaných pozemků bychom se dnes už bát nemuseli. Pokud místo toho zvolíme jen trochu vhodnou komerční travní směs s dobrou ujímavostí, zajisté to bude také stačit. Další dva pásy, které by oba do jisté míry sloužily vždy jako úkryt i zdroj potravy, by šlo řešit

takto: Jeden z pásů oset směsí až pěti druhů jetele, čekanky, pohanky, svazenky, slunečnice, hořčice a kapusty. Druhý okrajový pás by postačil jako posklizňový úhor, který by polním ptákům pomohl hlavně potravně na podzim a v zimě. Lze jej účelně zaměnit i za řídký porost ovsu či prosa, nebo ho těmito obilninami jen dosít.

Velikost jednotlivých pásů

Založení biopásů musí mít nějaké prostorové parametry. Aby jej bylo vůbec možné považovat za tvar „pásu“, měl by mít délku alespoň 50, v praxi lépe i 100 nebo dokonce 200 metrů. Šířka je ještě zásadnější parametr. Všeobecně se neosvědčuje zakládat příliš úzké přehledné prvky v krajině, biopásy nevyjímaje. Hlavním důvodem je zvýšený predační tlak v úzkých liniových tvarech. Z toho důvodu bychom se měli snažit spíše o vytvoření plochy v podobě širšího pásu. Minimum každého porostu by mělo být alespoň 6 metrů. Ten pro hnízdění by pak měl mít nejméně 12 metrů na šířku. Při sestavě tří pásů by to tedy bylo 6, 12 a 6 metrů. Celkem 24 metrů široký trojpás.

Následná zemědělská péče

Biopásy samozřejmě leží na bedrech zemědělců, kteří je zakládají a pečují o ně. Proto by způsob a termín založení, stejně jako následná péče měla zohlednit jejich praktické poznatky. Víme, že by bylo snazší nebazírovat na 100% druhové skladbě po celou existenci biopásu, ale i to, že kvůli počasí je nutná větší časová rezerva pro jeho založení. Malým zemědělcům a myslivcům, kteří hospodaří na orné půdě, by pak zásadním způsobem pomohlo neomezovat založení biopásu velikostí půdního bloku nebo nevhodně nastavenými procenty.

Zemědělci pak z dosavadní péče o biopásy vědí, že vyloučené by mělo být vjíždění do porostů v období hnízdění a péče o mláďata (březen až září), a to striktně od následujícího roku po založení porostů. Nepřípustná je také aplikace jakýchkoli prostředků na ochranu a výživu rostlin. Péče by tak měla být omezena na sečení nebo mulčování porostů (vyjma úhoru) při frekvenci 1-2x na každé dva roky existence biopásu. Okrajové potravní a krycí pásy – tedy ne prostřední hnízdní – může být žádoucí podle stavu porostu dosít některými z již uvedených druhů rostlin. Období pro tento zásah je vhodné podzimní a může mu předcházet posečení porostu, mulčování nebo pobránování povrchu. Biopás by se měl založit na jaře, ale klidně i po žních nebo až na podzim na období 3 až 5 let. Během tohoto období se obnova orbou nejeví jako nezbytná. Naopak kvůli vláhovému režimu a obnově půdní bioty by mohla být i kontraproduktivní – vše důležité v půdě se děje kolem živých kořenů rostlin.

Souběžná myslivecká péče

Na plochách všech typů biopásů, nejen tohoto pro koroptev a další polní ptáky, je žádoucí kontrolovat predátory. To zahrnuje jejich monitoring, plašení, odpuzování, odchyt nebo dokonce i odlov. S tím souvisí umístění mysliveckých zařízení k tomuto určených. Velmi potřebná je také

myslivecká péče v zimním období v podobě zřízení přístřešků pro koroptve, jejich příkrmování a případné mechanické narušení ledové krusty na sněhové pokrývce radlicí nebo bránami.

Při respektování zákonitostí a praktických doporučení uvedených výše může vzniknout opravdu funkční biopás pro koroptev polní a další polní ptáky, který pomůže i drobné zvěři a biodiverzitě bezobratlých. Navíc biopás sestavený ze tří pruhů daných parametrů podpoří základní ekologické funkce zemědělské krajiny a zvýší její atraktivitu pro člověka.

*Tento článek vznikl na popud několika členů Poradního sboru Projektu ČIŘIKÁNÍ a vychází z jeho vizí a odborných závěrů, které na konci dubna 2019 zazněly na zámku v Jeseníku nad Odrou na již 10. pracovním setkání. Sbor koordinuje záchranu a podporu koroptve polní (*Perdix perdix*) a obnovu jejího biotopu ve volné krajině. Zabývá se také celkovou obnovou zemědělské krajiny a zvyšováním její druhové pestrosti (biodiverzity). Propojení teorie a praxe při podpoře ohrožených polních ptáků a drobné zvěře garantuje složení sboru z řad vědeckých pracovníků, samostatných expertů i zkušených praktiků. Poradní sbor klade také důraz na multioborovou spolupráci, kterou zajišťují specialisté na ochranu přírody, environmentální legislativu, dotační politiku, agroenvironmentální opatření, krajinnou ekologii a inženýrství, ornitologii, myslivost, sokolnictví, zemědělství a chov koroptve polní. Poradní sbor se setkává od r. 2014 každého půl roku a v současné době má celkem 29 členů. Důležitá na jednáních sboru je také účast hostů - aktivních podporovatelů koroptve polní a obnovovatelů zemědělské krajiny. Více informací o práci sboru i seznam členů lze nalézt na stránkách www.koroptvicky.cz. Pokud máte zájem s námi také spolupracovat, prosím ozvěte se.*

Mgr. Petr REJZEK, biolog a ekolog

NAŠE SPOLEČNÁ KRAJINA z.s.

www.koroptvicky.cz, info@koroptvicky.cz